

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ

Ἡ Κεραμαρηνδίτσα στὸ ροδάκι τῆς μπροστά, ἔκλωθε νῆμα, κι' ὁ Κεραμαρηνδίτσας ὀρθὸς, ἔκλωθε στὴν ἀδραχτιά του τριχὰ γιὰ τριχόσκινο· καί, γιὰ πολλὴν ὥρα στὸ κεφάλι καὶ τῶν δυονόνε κλώθονταν ἡ ἴδια σκέψη:

—Ποῦ ἀκούστηκε νά'ναι στὸ χωριὸ λείψανο καὶ γάμος τὴν ἴδια μέρα.

Σ' ἓνα τόσο δὰ χωριουδάκι πῶς μπορεῖ νά'ναι Χάρος καὶ Χαρὰ δίχως νὰ τρακάρουν;

Τὸ πορδοφylaχτάρι τῆς Κεραμαρηνδίτσας καὶ τοῦ Κεραμαρηνδίτσα,—ἓνα μονόσπιτο μακρυνάρι, μὲ ἀντλή μπροστὰ καὶ κοπριὰ πίσω, μὲ χόρτα καὶ παράθυρο στὴν ἀντλή, μὲ πόρτα καὶ παράθυρο στὴν κοπριὰ,—ἦτανε τ' ἁλῶνι ποῦ ὁ Χάρος ἀφ' τῆς μιᾶς, κι' ὁ Ὑμέναιος ἀφ' τῆς ἄλλης, χυμοῦσαν καὶ συνκρουόντουσαν ξεφρενιασμένα.

Γάμος στ' ἀρχοντονοικοκύρη τοῦ Παπαδόπουλου. Λείψανο στ' ἀρχοντονοικοκύρη τοῦ Πόντικα. Καὶ στὸ φτωχικὸ τῆς Κεραμαρηνδίτσας... ἓνα κοντσέρτο ἀπὸ ξένα γέλοια, ξένα κλάμματα καί... τὸ ροδάκι ποῦ ὅλο γύριζε βουίζοντας θλιβερὰ μονότονο ἀκομπανιαμέντο, καὶ ὁ ἀδραχτιάς τοῦ Κεραμαρηνδίτσα ποῦ γύριζε βουβός, καί... ὁ ἀδραχτιάς ἡ σκέψη ποῦ ἔκλωθε ξένες ἐγνοιες στὰ κεφάλια τῶν δυὸ γέρον.

—Θεομπέχτη! Θεομπέχτη Παπαδόπουλε· σήμερα βρῆκες νὰ παντρεύεις; Ἀφορεσμένοι, χαρὰ στὸ μῖσος καὶ τὴν ἀμάχη σας!

—Πέθαναν ἀσυχώρετοι οἱ ἀφορεσμένοι οἱ γονιοὶ τους καὶ τοὺς ἄφισαν κλερονομιά τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐχθρότη τους!

Θὰ πίστευε κανεὶς πῶς ἦταν αἷμα ἀναμεσὸν τῷ δυὸ φαμελιῶν, κι' ὁσὸσο δὲν ἦταν παρὰ μιὰ γουλιὰ πικρόνερο!... Ἱστορία γνωστὴ στὸ χωριό, γνωστὴ καὶ στὰ δικαστήρια τῆς χώρας.

Εἶχε ἀνοίξει μιὰ φλέβα νερὸ στὸ χερσοτόπι τοῦ γέρο Πόντικα, κι' ὅτι τὸκανε μποστάνι, ὁ Παπὰ Κωσταντῆς ἔσκαψε ψηλότερα σὲ δική του γῆ καὶ τοῦκοψε τὴ ροή. Οἱ ἀνθοὶ τῶν κολοκυθιῶν τοῦ γέρο Πόντικα πέσανε χωρὶς νὰ δέσουν. Τὸ μπουστάνι ξεράθηκε, κι' ἀναστήθη ἄλλο στὴ γῆ τοῦ Παπὰ Κωσταντῆ. Πέσανε στὰ δικαστήρια. Τάϊσε ὁ ἓνας, τάϊσε κι' ὁ ἄλλος. Μέσα ὁ ἓνας, μέσα κι' ὁ ἄλλος, ἡ δίκη τραβοῦσε σὲ μᾶκρος καὶ πρὶ βγεῖ μιὰ δίκαιη-ἄδικη ἀπόφαση, ἔδωσε ὁ θεὸς κι' ἐστέρεψε ἡ φλέβα. Ξεράδια στοῦ Πόντικα, ξεράδια καὶ στοῦ Παπᾶ. Μιὰ γοῦβα ἡ ξερόστερνα στοῦ ἐνοῦ τῇ γῇ, μιὰ γοῦβα καὶ στ' ἄλλουνοῦ, ποῦ χάσκουν ὥς τὴν ὥρα σ' αὐτοὶ ἀνοιχτοί, σὰ στόματα πεινασμένα.

Ὁ Κεραμαρηνδίτσας, ὀρθὸς κοντὰ στὸ ἓνα παραθύρι ἔβλεπε τὸν κόσμον ποῦτρεχε στὸ γάμο τοῦ Γιάννου, κι' ἡ Κεραμαρηνδίτσα

καθιστή πλάϊ στ' ἄλλο ἔβλεπε κείνους ποῦ τρέχανε στὴ θανὴ τῆς Γιαννοῦλας.

—Καὶ στὰ δικὰ σας ἀνύπανδροι, ἐφώναζεν ὁ γέρος.

—Ζωὴ σ' ἐλόγου σας, ἐφώναζεν ἡ γρηά!

Κάποιοι σταματοῦσαν νὰ κουρκουσoureψουν.

—Μέρα ποῦ διάλεξε ὁ Παπαδόπουλος νὰ παντρεύει τὸ γυιό του!

—Δὲ μπορούσε, καλέ, νὰ κάμει κι' ἄλλοιῶς, γιατί μπαίνουμε σὲ δίσεχτη χρονιά.

—Καλὲ σῶπα, κι' ἔχουμε καὶ τὴν Κεριακὴ, κι' ἂν δὲν ἦταν γιὰ τ' ἄχτι δὲ θάστηναν γάμο καθημερινὴ μέρα.

—Ὅμι, καλέ, εἶναι γιατί εἶναι μόδα στὴ χώρα νὰ παντρεύουν μεσοβδόμαδα, κι' οἱ Παπαδόπουλοι ξέρετε ἀκλουθάνε πάντα τὶς χωραϊτικὲς μόδες.

Κι' ὕστερα τραβοῦσαν γιὰ στὸ λείψανο γιὰ στὸ γάμο.

Μιὰ στιγμή, ὕστερα ἀπὸ μιὰ μακρὰ σιωπὴ, ὁ γέρος ἐμουρμούρισε μέσ' ἀφ' τὰ δόντια του :

—Ἄρχισε νὰ τρώει κι' ἀνθρώπους τὸ μίσος τους!

Καὶ σὲ λίγο :

—Οἱ ἀφορεσμένοι οἱ ἄλλοι γονιοὶ τους, κληρονομιά τοὺς ἀφήσανε τὴν ἐχθρητά τους, καὶ ἡ βρουνκόλακοι τὴν παραστέκουν, ἢ ἀπὸ τὴν πίσσα τους τὴν κυβερνᾶν καὶ τὴν διαφεντεύουν...γιατί κι' ὁ Σατανᾶς ἀκόμη δὲ θάβαζε τ' ἀγγόνια τους ν' ἀγαπηθοῦν!.. Δόλια Γιαννοῦλα... Ἡ ξερόστερνα τοῦ Παπαῦ Κωσταντῆ ἔχαψε τὴ ζωὴ τῆς δόλιας!

—Σῶπα, γέρο, καὶ κολάζεσαι, τὸν ἀντίκοψε ἡ γρηά. Σώπασε. λέω, καὶ δὲ ξέρουμε ἂν εἶν' ἀλήθεια.

—Τί λέω ;...αὐτὸ ποῦ ξέρει ὁ κόσμος ὅλος.

—Μὰ ποιοὶ τὸ λένε, γέρο ;

—...Ὅλος ὁ κόσμος.

Ἡ γρηά βυθίστηκε σὲ μιὰ συλλοή. Τὸ ἴδιο κι' ὁ γέρος. Τὸ ροδάνι ἐγύριζε, μὰ ὀλοένα καὶ ποιοὶ ἀργὰ ὥς ποῦ σταμάτησε δλό-τελα. Τὸ ἴδιο κι' ὁ ἀδραχτᾶς. Ἐκλωθε μικρὲς ὀργιές, ποῦ τὶς τύλυγε ἀργά-ἀργά, ὥς ποῦ σταμάτησε κι' αὐτός, κι' οἱ γέροι φαντάζανε σὰν πετρομένοι δουλεντάδες.

Τῆς γρηᾶς εἶχε σταματήσει ἡ μηχανὴ τοῦ χρονίου της καὶ ὅπως ὁ ὠροδίχτης τοῦ χαλασμένου ρολοιοῦ, δείχνει ἐπίμονα τὴν ἴδιαν ὥρα, ἡ σκέψη της ἐπρόβαλε στὴ συνείδησίν της, ἐπίμονα καὶ σταθερὰ μιὰν ἐρώτησι :

—Τάχα νᾶναι ἀλήθεια πῶς ὁ Γιάννος κι' ἡ Γιαννοῦλα ἦτανε κρυφαγαπημένοι ;

Ὁ γέρος, ἐδοκίμαζε κι' αὐτὸς μ' ἀθρητικὸς συλλογισμοὺς νὰ τὸ ξεδιαλίνει. Ἦταν βέβαιος γι' αὐτὸ ὅταν τὸ εἶπε. «Ἐλεγε ἐκεῖνο ποῦ ξέρει ὅλος ὁ κόσμος»· μὰ ἡ γρηά τοῦ στάλαξε τὴν ἀμφιβολία.

—Ἀλήθεια...ποιοὶ τὸ λένε;.. Ὅλος ὁ κόσμος!.. μὰ ποιοὶ καὶ ποιοὶ ;...!

Οἱ Μαρηδίτσες εἶναι ἓνα περιβόητο ζευγάρι.

Ἡ Κεραμαρηδίτσα—κοκόνια Μαρηδίτσα πρίν—ὅταν παντρεύτηκε τὸν κύρ Φιλίππῃ, ἀντὶς νὰ γίνεи κυρὰ Φιλίππίδενα, ἔγινε κυρὰ Μαρηδίτσα, Κεραμαρηδίτσα, κι' ὁ κύρ Φιλίππῃς ἔγινε Κεραμαρηδίτσας.

Ὁ κύρ Φιλίππῃς ἦτανε ὁ μαλακώτερος ἄνθρωπος στὸ χωριό. Ἡ κοκόνια Μαρηδίτσα...”Ω!

Κι' ὄχι πῶς μπόρεσε κανεὶς νὰ τὴν εἰπεῖ κακιὰ, στρίγγλα, διεστραμένη, τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ γυναῖκα, ἢ ἄλλο τι! Οὔτε κἂν ἀνάποδη μπόρεσε νὰ τὴν εἰπεῖ κανεὶς μὲ τὴ συνείδησή του.

Ὅλοι στὸ χωριὸ τήνε βλέπανε, καθὼς βλέπουν οἱ σταφιδάδες ποῦ ἔχουν σταφίδα ἀπλωμένη, ἓνα σύννεφο βροχερό.

Κι' οὔτε πούφερνε ποτὲ καταστροφή, ἀνακάτωμα. Οὔτε ποῦ μπόρεσε νὰ πεῖ κανεὶς πῶς ἔγλωσσότρωγε τὸν κόσμο.

Ἦτανε ἡ ἀναγελάστρα τοῦ χωριοῦ.

—Δὲ χωνεύω τὰ παράξενα, ἔκανε. Ξοῦ, ξοῦ, ξοῦ τσοῦπρες, ξοῦ, ξοῦ, ξοῦ, ξοῦ νοικοκυράδες, μαζεῦτε τ' ἄπλητά σας, μωρή, γιατί ἂν τὰ δῶ! ἂν τ' ἀδράξω! θὰν τὰ κάνω μπαϊράκια.

Τὸ μυστικό σου ἂν τῆς ἔλεγε; τάφος του γινόντανε καὶ τό-
χυρβε. Μὰ ἂν τὸ μάθενε, ἔτσι, κατὰ τύχη! βούκινο γινόντανε καὶ
τὸ διαλαλοῦσε στοὺς τέσσερις ἀνέμους!

—Δὲν μοῦ τὸ ἐμπιστεύθης, κόρη μου, ἔλεγε, δὲ μοῦ τὸ ἐμπισ-
τεύθης. Τὸ βοήκα κατὰστρατα καὶ τὸ κάνω ὅτι θέλω.

Κι' εἶχε μιὰ μυρωδιά! ὅπως ἔλεγε, ἓνα μάτι!! ποὺ δὲ μπο-
ροῦσε τίποτα νὰ τῆς ξεφύγει.

—Μὰ τί σοῦ εἶμαι γι' αὐτό! Ἦ;

Κι' ἂν κανεὶς ἔκανε νὰ μὴ πιστέψει γιὰ κάποια ὑποψία της, ἔλεγε μ' ἓνα πονηρότατο χαμόγελο!

—Ἔνοια σου, ἔνοια σου κι' ἂν εἶναι ρόδο θὲ ν' ἀνοίξει, κι' ἂν
εἶναι ροῖδο θὲ νὰ σκάσει.

Καὶ τὸ χαμόγελο αὐτὸ τὸ πονηρότατο ἔστεκε φωλιασμένο στὸ
δεξί της ἀκρόχειλο, γιὰ νὰ λυθεῖ σὲ ἡχερὸ γέλοιο ὅταν γρηγόρα-ἀργὰ
ξεκαθάριζε ἡ ὑποψία της.

—Χί, χί, χί, χί, εἶδετέ τα;!

Ὁ γέρος τὴν εἶχε σὲ μεγάλην ὑπόληψη.

—Ξέρει τί λέει ἡ γρηά...

Κι' ἐπαναλάβαινε τὴν παροιμία της!

—«Ἄν εἶναι ρόδο θὲ ν' ἀνοίξει, κι' ἂν εἶναι ροῖδο, θὲ νὰ
σκάσει.»

Τὰ συλλοῖκά τοῦ γέρου ἀναδεδυνόντουσαν:

—Ἡ γρηά τὸ προτοσίπε...δὲν ξέρω ἂν τ'όχε πεῖ προτῆτερα κι'
ἄλλος, μὰ ἐγὼ τὸ προτάκουσα ἀπ' ἀφτήν...Ὑστερα τ' ἄκουσα μιὰ
νύχτα, νὰ τὸ λέει κι' ὁ μπαρμπέρης...μὰ ἐγὼ τὸ εἶχα πεῖ τὸ πρῶτ'
στή γυναῖκα του ..σάματε; αὐτὸ τὸ δρόμο ἀκολούθησε ἡ κου-
βέντα;

Κι' ἔκαμε μέσ' ἀφ' τὰ δόντια του :

—Γρηά...! γρηά ἐσὺ τὸ βγαλες!...

Κι' ἡ γρηά...συνεχίζοντας δυνατὰ τὴν ἐνδόμυχη σκέψη της, ποῦ ὅτι ἔπερνε νὰ σαλέψει σὰ μνίγα ποῦ κάνει νὰ δοκιμάσει νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ μιὰ πυχτὴν ἀράχνη!

—Εἶδα τὸ Γιάννο νὰ συχνοπερνᾷ τὴν ὥρα ποῦ ἡ Γιαννοῦλα ἐφρόντιζε τὶς γλάστρες της... Τί τὸν ἔκαμνε νὰ συχνοπερνᾷ;

Κι' ἐκείνη..., τὴν εἶδα μιὰ στιγμή ποῦ περνοῦσε πολὺ σιμά της, νὰ χουφτιάξει ἓνα κλωνὶ βασιλικό, καὶ νὰ τόνε τρίβει, νὰ τόνε τρίβει...Γιατὶ ἔκαμε τὸν ἀέρα ν' ἀναστένει ἀπὸ τὸ βασιλικό;

—Σώπα γρηά!

—Ἄμ...μιὰ φορὰ ποῦ ὁ Γιάννος ἔλειψε γιὰ κάμποσες μέρες ἀπὸ τὸ χωριό, ἔπαψε νὰ συχνοποτίζει τὶς γαρουφαλιές της! Τῆς εἶπα: Εἶναι μέρες νὰ ρίζεις, κόρη μου, νερὸ στὶς γαρουφαλιές σου, κι' ἄρχισαν νὰ μαραζοῦνουν...κι' ἐκείνη μ' ἀπεκρίθη!.. Ἀλήθεια, θεία Μαρηδίτσα...ἄρχισαν νὰ μαραζοῦνουν.

—Σιώπα γρηά.

—Ἄμ'...ὁ Γιάννος...ἓνα βράδυ μοῦ λέει:

—Θὰ λάβω τὴν ἀνάγκη σου, θεία Μαρηδίτσα.

—Τοῦ Χρηστοῦ καὶ τῆς Παναγίας γυνέ μου...Πές μου.

—Ἀκόμη ὀχτὼ -δέκα μέρες καὶ θὰ σὲ βάλω σὲ κόπο θεία...

—Πρόθυμη σ' ὅτι περνᾷ ἀφ' τὸ χέρι μου γυνέ μου...Καὶ κύταξ' ἀπάνω τὸ φεγγάρι καὶ τὸ εἶδα νά'ναι στὴ χάση του...Γιατὶ δὲ μοῦπε, παρὰ μόνο ἐκαρτεροῦσε νὰ μοῦ τὸ πεῖ στὴ γέμιση τοῦ φεγγαριοῦ!;

Κι' ὅταν περνοῦσαν μέρες καὶ δὲ μοῦ μίλησε, τοῦπα:

—Ἐ; Γιάννο! δὲ μοῦ λές; ἔχουμε τώρα γέμιση φεγγαριοῦ καὶ θὰ πιάσει ἡ προξενιά. Ἀναστένανε τὸ παιδὶ καὶ δὲ μ' ἀποκρίθη. Ὑστερα πάλι τὸν εἶδα νὰ κρατᾷ ἓνο μοσκόμηλο κι' ἀγνάντια της ὀρθὸς νὰ τὸ πλουμίζει!

—Σώπα γρηά!

—Ἐ!..κ' ἐκρεβατώθη ἡ Γιαννοῦλα τὴν ἴδια μέρα ποῦ ὁ Γιάννος ἄλλαξε δαχτυλίδι μετὰ τὴ Σταυροῦλα!

Ἐνα γέλιο μπήκε ἀφ' τῆ μιὰ πόρτα. Ὁ γέρος μουρμούρισε:

—Ὁ λογισμὸς της θὰ τῶχει πλάσει.

—Τί;

—Ὁ λογισμὸς σου, λέω, θὰ τῶχει πλάσει.

—«Ἄν εἶνε ρόδο θὲ ν' ἀνοίξει, κι' ἂν εἶνε ροῖδο θὲ νὰ σκάσει.»

Ἐνα κλάμα μπήκε ἀπὸ τὴν ἄλλη πόρτα.

Ὁ γέρος κούνησε τὸ κεφάλι καὶ στέναξε:

—«Ἄν εἶναι ρόδο θὲ ν' ἀνοίξει...»

Τὸ ροδάνι κι' ὁ ἀδραχτᾶς ἄρχισαν νὰ γυρίζουν.

Ἡ γρηά εἶπε ἄξαφνα!

—Γέρο...θὰ πάω στὸ λείψανο!..

Ὁ Γέρος τὴν ἀνάβλεψε.

—Ἐσὺ νὰ πᾶς στὸ γάμο...μ' ἔνοιωσες;

Ἐχαμηλοσκουφώθη ἡ γρηά μ' ἓνα μαῦρο κεφαλοπάνι, κι' ἔρρηξε ἀπὸ πάνω ἓνα μαῦρο τσεμπέρι. Ὁ γέρος ἀνοίξε τὴν παλιοκα-

σέλα κι' ἐντήθη τὰ τσόχινά του, κι' ἐτράβηξαν, ὁ γέρος στὴ χαρά, κι' ἡ γρηὰ στὴ λύπη.

Ἡ Κεραμαρηνδίτσα οὔτε σὲ γάμο πῆγαινε ποτὲ οὔτε σὲ ξόδι. Προξενιὲς ἔκανε, γάμους τέλειωνε, μὰ στὴ χαρὰ δὲ πῆγαινε ποτέ.

—Ὅχι κόρη μου, ἔλεγε, ἐγὼ τὸν ἔφτιαξα, ἐσεῖς χαρεῖτε τον.

Σὰν μπῆκε στὴ σάλα, —ἦταν στὴ μέση, πάνω σὲ μιὰ τραπεζότα-βλα ἡ νεκρὴ ντυμένη νυφιάτικη στολή. —Τὰ πορτοπαράθυρα ἀνοιχτά. Καὶ στὶς τέσσαρις γονιὲς τῆς τραπεζόταβλας κι' ἀπὸ μιὰ λαμπάδα.

Καθένας ποῦμπαινε, φιλοῦσε τὸ σταυρὸ ποῦτανε στὰ στήθη τῆς νεκρῆς, ἔπερνε θέση γύρω, σιωπηλός, κι' ἀργοκουνούσε τὸ κεφάλι. Οἱ γονιοὶ χύναν δάκρυα βουβὰ κι' ἐκάνανε γκριμάτσες συγκρατημένου πόνου.

Ὁ θάνατος μέσ' τὸ σπῆτι τους κι' ἀκόμη κρατᾶνε τὴ περηφάνεια! Οὔτε ἀπαντᾶνε κἂν στοὺς ξένους ποῦρθαν νὰ συγκλάψουν. Καὶ πῶς δὲ βάλανε τὴ δουλίτσα στὴ ξόπορτα νὰ λέει: δὲ δεχόμαστε!

Τοῦ πλούσιου, ὅπως τὰ σκουτιὰ εἶναι διαφορετικά, ἔτσι καὶ ἡ ἐξωτερίκεψη τοῦ πόνου του διαφέρει, ἔτσι καὶ τῆς χαρᾶς του.

Σὰν ὁ Κεραμαρηνδίτσας πῆγε στὴ χαρὰ—βρῆκε τῆς πόρτας τὸ ἓνα φύλλο κλειστό, κι' ἄκουσε ἀπὸ πάνω τὸ δουλικὸ νὰ φωνάζει στὰ παιδιὰ ποῦ εἶχαν μαζευτεῖ ἐκεῖ, νὰ φύγουν, γιατί θὰ τὰ καταβρέξει! Στὴ γωνιά καθόντανε ὁ πατέρας μὲ πεντέξη ξενοτοπίτες κι' μιλούσαν γιὰ πολιτικά, κι' ἡ πεθερὰ μουρμουρούζε πῶς ἦρθαν κι' ἀκάλεστοι στὸ γάμο!

Ἡ νύφη κλειστὴ μὲ τὴ χωραίτισσα ράφτρα, ἐτέλειωνε τὸ στολισμό της.

Στὸ λείψανο,
ὅλοι στέκανε βουβοί. Κάποτε ἓνας ἔλεγε στεναχτά: «Βάσανα πῶχ' ὁ κόσμος!» κι' ἄλλος ἄρχιζε νὰ λέει γιὰ τὴ ματαιότητα τοῦ προσκαρινοῦ βίου: «Γεννιόμαστε!..πεθαίνουμε!..»

Μιὰ στιγμή ἡ γρηὰ εἶπε στεναχτά:

—Ἐδῶ ποῦταν γιὰ νὰ στρωθεῖ τραπέζι γάμου, στήθηκε νεκρόταυλα...

—Ζάβαλε!

—Ποιὸς τ' ὥλιψε! εἶπε μιὰ γυναῖκα, ἔπεσε στὸ στρώμα καί...
ἄχ!...δὲ ξανασηκώθη.

Κι' ἡ Κεραμαρηνδίτσα μίλησε:

—Τὸ λοιπόν, κανεῖς, κανεῖς δὲ ξέρει...

—Καὶ τί νὰ ξέρει κανεῖς;

—Ἐκεῖνο ποῦ εἶναι.

—Τόσα χρόνια τῆς χάρισε ὁ Θεός.

—Κανεῖς δὲ ξέρει τὸ λοιπόν...Ἡ Γιαννοῦλα κρεβατώθηκε τὴ μέρα π' ὁ Γιάννος ἄλλαξε δαχτυλίδι μὲ τὴ Σταυροῦλα!..

—Σώπα Κεραμαρηνδίτσα...Χριστὸς καὶ Παναγιά μου. Γιατί;...
τὸν ὀχτροὸ τῆς φαιμέλιας της νὰ ζηλέψει;!

Ἡ γρηὰ ἔκλεισε τὰ σταφιδιασμένα της χεῖλι κι' ἐβυθίστη στὴ συλλοή:

—Ἐτσι...γιατί οἱ Παπαδόπουλοι κι' οἱ Ποντικαῖοι ἔχουν ἀνα-

μεσό τους ἔχθρα, δὲ μπορούσε νάταν κι' ἀγάπη...;

Στὸ γάμο,.....
ὁ γέρος στεκόντανε κάμποσιν ὥρα στὴ μπάντα.—Σὰν παρα-
πονεμένος ἔξω ἀπὸ τὴ χαρά.—Κι' ἔτσι, σὰν τὸ σκυλὶ ποῦ μπῆκε σὲ
ξένην αὐλή, ἀργοκουνάει τὴν οὐρά του, κυτώντας πότε τὸν ἕνα,
πότε τὸν ἄλλο, κι' ἔχοντας σηκωμένο τὸ μπροστινὸ του πόδι ἀπαν-
τέει ν' ἀκούσει μιὰν ἀπαλὴ φωνή, ἢ νᾶβρει μιὰν ἄλλη περίσταση,
μιὰ γάτα νὰ περάσει καὶ νὰ τῆς γανγίσει, μιὰ κότα, νὰ πάει
νὰ τσιμπήσει κάποιο φυτό, καὶ νὰ τὴ διώξει,—γιὰ νὰ ξεθα-
ρέψει καὶ νὰ κινηθεῖ σὰν σκυλὶ τοῦ σπιτιοῦ, ἔτσι, λέω, κι' ὁ γέρος
στεκότανε συμμαζεμένος. Μιὰ στιγμὴ χρειάστη νὰ μετακομιστεῖ ἕνα
βαρὺ ἐπιπλο γιὰ νὰ γίνει ἀποχωριά, κι' ὁ γέρος ἐπλησίασε νὰ βο-
ηθήσει. Ἐμίλησε, τοῦ μίλησαν, κι' ἔξανοίχτη σὰν τοὺς ἄλλους τοὺς
καλεσμένους κι' αὐτοὺς. Καλύτερα...σὰ σπιτικός.

Ὅταν βγήκε ἡ νύφη,—νόστιμη καὶ σεραπετοῦλα—ἀπὸ τὴν κά-
μαρα στολισμένη σὰ χωραίτισσα νυφοῦλα, ἄκουσε ὁ Κεραμαρηδίτσας
κάτι κορίτσια ποῦ καταχνῶναι παράμερα, γιατί τάχα τὰ κάνουν
ὅλα χωραίτικα, ὅλα ἀνάποδα!

—Κι' ἀντὶς νὰ γίνει ὁ γάμος στὸ σπίτι τῆς νύφης κατὰ πῶς
εἶναι ἡ σειρὰ γίνεται στοῦ γαμπροῦ...ἄς εἶναι δά!

Ξεθάρεψε ὁ Κεραμαρηδίτσας καὶ μίλησε:

—Ἡ Σταυροῦλα, βρὲ κοπέλλες, θὰ κοπίασε πολὺ γιὰ νὰ κερ-
δίσει τὸ Γιάννο...

—Ἀκριβὸς καὶ περιζήτητος γαμπρὸς εἶτανε ὁ Γιάννος.

—Κι' ἀκόμη, ἐξακολούθησε ὁ γέρος, λένε πῶς ἀγαποῦσε τὴν
κόρη τοῦ Πόντικα...τὴ Γιαννοῦλα ποῦ συχωρέθηκε σήμερα.

—Καλὲ σόπα! Χριστὸς καὶ Παναγία...ἀπὸ τοῦ ὀχτροῦ τῆς
φαμῆλιας του ν' ἀγαπήσει ὁ Γιάννος!

Ἐλούφαξε ὁ γέρος κι' ἀναρωτιόνταν:

—Τάχα...ἀνάμεσα στὴν τόσην ἔχθρητα τῷ δυὸ φαμελιῶν μπο-
ροῦσε νὰ χωρέσει ἀγάπη;

Στὸ λείψανο.....
ἡ γρηά, πότε μὲ συλλογισμοὺς καὶ πότε ρίχνοντας παντοῦ ἐρευ-
νητικὰ ἀναβλέμματα προσπαθοῦσε νὰ ξεδιαλίνει τὴν ὑποψία τῆς.

Ἄν εἶταν ἐκεῖ μέσα μιὰ ἀγάπη ποῦ νᾶφερε θάνατο, μπορούσε
τάχα νὰ μὴ ἀφίσει σημάδι;

Ἄν ἡ ἀγάπη ἔφερε τὸ θάνατο, δὲ θᾶφεγγε—μιὰ τέτοι' ἀγά-
πη!—γύρω στὴ νεκρόταυλα οὔτε ὅσο φωτᾷ ἕνα πεντάλεπτο κερί;

Τίποτα! Τίποτα!!

Οἱ πλούσιοι ποῦ κρεμοῦν μερτέδες στὰ παράθυρά τους γιὰ
νὰ κρύβουν τὰ καμόματά τους, ἔτσι φασκίωνουν καὶ τὴ θλίψη τους.

Τίποτε ἄλλο πάρεξ βουβὰ δάκρυα, στεναγμοὺς καὶ τοῦ λιβα-
νιοῦ ἢ μυρωδιά—τοῦ λιβανιοῦ!—Κάποτε καὶ ἀσυγκράτητοι λυγμοὶ
τῆς μάνας καὶ τῆς θειᾶς, ποῦ ἀκολουθοῦσε ἕνα μακρὸ σύθρηνο
ποῦ ἔπεφτε σιγὰ-σιγὰ καὶ καλμάριζε σὰν ἡ διαβατικὴ μπόρα.

Στὸ γάμο.....
εἶδε ὁ γέρος μιὰ στιγμὴ τὸ Γιάννο συλλοισμένο καὶ εἶπε μέσα
του: «Εἶναι συλλοισμένος!» μ' ἀμέσως τὸν εἶδε νὰ σταματᾷ τὸ

βλέμμα του στη φωτιά τοῦ σιγάρου του, ποῦ δίχως ἄλλο, τοῦ ἔλεγε πολὺ-πολὺ ἀνοιχτόκαρδη κουβέντα γιατί τοῦ χαμογελοῦσαν τὰ μάτια.

Τοῦ κάκου ὁ γέρος ἔστεινε παντοῦ τ' αὐτὶ καὶ παρακολουθοῦσε καὶ τὴν παραμικρὴ κίνηση τοῦ Γιάννου.

Τίποτα! Τίποτα!!

Τὸ μέτωπο τοῦ παλληκαριοῦ, εἶταν σὰν ξάστερος οὐρανός, καὶ φαινότανε πῶς ἀνάπνεε τὴ πιὸ γαληνεμένη χαρὰ.

Ὁ γέρος δὲ μπόρεσε νὰ πάρει τὸ μυστικὸ ἀπὸ τοὺς χαρούμενους.

Ἡ γρηὰ δὲ μπόρεσε νὰ τὸ πάρει ἀπὸ τοὺς λυπημένους. Ἀδημονοῦσε ποῦ δὲν ἔβλεπε νὰ ἔρχονται οἱ μοιρολοῖστρος. «Ἀπ' αὐτὲς θὰ βγεῖ» σκεφτότανε, γιατί ἔβλεπε πῶς οἱ ὑλιβερὲς αὐτὲς τραγουδήστρος γιὰ νὰ κατορθώνουν νὰ παρατεντόνουν τὶς ψυχὰς στὸν Πόνο ἐμάθαιναν κι' ἔλεγαν τὸ πῶς καὶ τὸ γιατί προῆλθε ὁ θάνατος. Ἀρώτησε κι' ἔμαθε πῶς δὲν καλεστήκανε.

—Οὔτε ἡ Μανιάτισσα πῶχει τὴ χάρη!

Κι' ἐξεφώνησε ἡ γρηὰ:

—Κύρι' ἐλέησο! ἀμοιρολόιτη θὰ θάψουνε εἴκοσι χρονῶ κοπέλλα;!

Ἡ περιέργεια—τὸ πείσμα τῆς ἐφούντωσε. Καὶ ὅταν μπῆκε ὁ καντηλανάφτης τῆς «Παναγίας» μὲ τ' ἅγια ἄμφια κι' εἶπε πῶς ὁ Παπᾶς ἔρχεται, δὲ βάσταξε. Ἐσηκώθη, κι' ἔκαμε νὰ ρωτήσῃ τὴ μάνα, τὴ θεία ἢ κανέν' ἄλλον ἀπὸ τοὺς Ποντικαίους, μὰ μόλις τοὺς ἀντίκρουσε κατάλαβε πῶς δὲ θὰ βγεῖ τίποτε ἀπ' αὐτοὺς.

—Καρδιὲς φασκιωμένες! μουρμούρισε, κι' ἐστράφη πρὸς τὴ νεκρή...ἐπλησίασε κι' ἔσκυψε πάνω ἀφ' τὸ κεφάλι τ' ὠχρό.

Τί ἤθελε ν' ἀκούσῃ ἀπὸ τὰ χεῖλη ποῦ κλειστήκανε γιὰ πάντα;

Τὸ μυστικό! Τὸ μυστικό!!

Μελετοῦσε τ' ὄνομα τῆς Γιαννοῦλας βλέποντάς τη μ' ἓνα χαμόγελο ἤρεμο σὰ γιὰ νὰ τὴν καλοπιάσῃ νὰ τὴν πλανέψῃ καὶ νὰ τῆς πάρῃ τὸ μυστικό.

—Γιαννοῦλα! Γιαννοῦλα! Γιαννοῦλα!;

Τίποτα. Τίποτα νέο!

Ἀξαφνα ἡ γρηὰ ἀνατινάχτηκε!

—Τί;

Ἐσκυψε ἀπάνω στὴ νεκρή.

—Τί;

Τρίζανε τὰ χλωρὰ λειμονόφυλλα ποῦ εἶτανε γεμισμένο τὸ προσκέφαλο τῆς πεθαμένης.

Δὲ μπόρεσε πιά νὰ βασταχτεῖ κι' ἄρχισε νὰ λέει γοερά:

—Τί σὲ μάρανε λειμονιά μου; Γιατί ἄφισες τοὺς γονιούς σου φρεγάδα μου;..τί ἤθελες καὶ στ' ἀρνήθηκαν...;

Κι' ἐκύταξε, ἐπίμονα ἐρευνητικά, τὴ νεκρή.

Τίποτα!

Ἐκύνταξε τοὺς γονιούς. Τίποτα! μοναχὰ μέσ' τὴν πλημμύρα τοῦ καῦμοῦ τοὺς ἔφάνη κάποιο ἀποδοκιμαστικὸν κατσούφιασμα.

Οἱ ξένες γυναῖκες ἄρχισαν νὰ θρηνοῦνε ὀλολύζοντας.

Ἐλυσε τὸ τσεμπέρι της κι' ἔρριξε πίσω τὶς ἄκρες του, καὶ μὲ τὴν ὀρμὴ μιᾶς ἀφηνιασμένης περιέργειας μ' ἓνα ὑστερικὸν πείσμα— ποῦ μποροῦσε κανεὶς νὰ τὸ πάρει γιὰ...παροξυσμὸν ὁδύνης—ἄρχισε νὰ μοιρολογᾷ στρέφοντας τὸ λόγο πότε στὴ νεκρὴ, πότε στοὺς γονιούς, πότε στὸ πλῆθος.

Αὐτοσχεδίαζε μοιρολόγια.

Τίποτα! τίποτ' ἄλλο ἀπὸ στεναγμούς κι' ἀναφυλλιτὰ γι' ἀντίφωνο στὸ μοιρολόϊ.

Τώρα μοιρολογοῦσε κατὰ προσωποποίηση. Ἔλεγε λόγια σὰ νὰ προέρχονταν ἀπὸ τὴ νεκρὴ.—Λόγια παραπονετικὰ γιὰ τὴν ἔκοψε τὴ ζωὴ ἀνθρώπινο καὶ ὄχι θεϊκὸ χέρι.

—Σώπα γρηά, εἶπε ὁ Πόντικας...Πάψε...

—Φανταστεῖτε! γιὰτ' εἶνε ἀρχόντοι δὲν εὐλαβοῦντε τὸ μοιρολόϊ!

Καὶ μὲ μιὰ νέαν ὀρμὴ ξανάρχισε. Ἄλαξε ἡ ὄψη της. Ἐγλώμασε ἀπὸ τὸ πείσμα της. Τὰ λόγια βγαίνανε βραχνὰ ἀφ' τὸ λαρύγγι της.

Ὅλοι, ξένοι καὶ συγγενεῖς πάψανε τὰ κλάματα καὶ τὴν κύταζαν μὲ κατάπληξη!

Δὲν τὴν ἤξεραν τὴν Κεράμαρηδίτσα τόσο συμπονετικιά!

Ἔλεγε τώρα ἓνα τραγοῦδι παλαικό!

Ὅλοι, εἶπαν, πῶς ξεφρενιάστηκε!

«...Χωρὶς θέρημη θερμάστηκε, χωρὶς ὄριον ἐριάστη δίχως τὸν πονοκέφαλο ἔπλεσε στὸ κρεββάτι.

Μάνα, ψυχὴ, μάνα καρδιά, μάνα καὶ τὸ κεφάλι.

Μάνα θολὰ εἶναι τὰ βουνὰ καὶ σκοτεινὸ τὸ σπῆτι.

Κόρη μ' καλὰ νε τὰ βουνὰ καὶ λαμπερὸ τὸ σπῆτι,

μὰ σύ, κάποιον ἀγάπησες....»

Ὁ στίχος πλέχτηκε στὸ λαρύγγι της, κι' ἡ γρηά σωριάστηκε στὴ γῇ σὰ μιὰ μαύρη φορεσιὰ ποῦ γλῆστηρε ἀπὸ τὸ καρφὶ ποῦ—
τανε κρεμασμένη.

Ἀρχισε νὰ χτυπᾷ λυπητερὰ ἢ καμπανοῦλα τῆς «Παναγίας» κι' ὁ παπᾶς μὲ τὰ παιδιὰ ποῦ κρατοῦσαν τὰ ξαφτέρυγα καὶ τὸ θυμιατῆρι μπήκανε στὸ λείψανο. Σύγκαιρα, ἔμπαινε καὶ στὸ γάμο, ὁ παπᾶς τ' «Ἀη-Γιώργη». Θυμωμένος, μουρμούρης, γρυνιάρης.

—Γάμος καὶ ξόδι τὴν ἴδια μέρα, τὴν ἴδιαν ὥρα! Τέτοιο πράγμα δὲ ξανασυνέβη στὸ χωριό μας!

—Σώπα παπά! εἶπε θυμωμένη ἡ πεθερά, μὴ μελετᾷς τέτοια λόγια ἐδῶ μέσα!

Κι' ὁ Παναγῆς ὁ Παπαδόπουλος, εἶπε, στὰ χορατὰ τάχα:

—Πάψε...καὶ ξέρω ᾧ πὺς εἶναι ὁ καῦμός τοῦ παπᾶ!...

Ἔνοια σου παπᾶ μου...ἐγὼ ἀπὸ μέρους μου, θὰ πλερώσω καὶ τὸν

παπᾶ τῆς «Παναγίας» σὰ νὰ ἦταν κι' αὐτὸς στὸν γάμο τοῦ γιουῦ μου. Ὅσο γιὰ τὸν...!χαμένο...τὸν πατέρα τῆς πεθαμένης δὲ ξέρω τὴ θὰ κάνει γιὰ τὴν ἁγιοσύνη σου.

Ὁ παπᾶς, εἶπε, πῶς ἦλθε ἐπίτηδες γιὰ νὰ τοὺς συμβουλέψει νὰ περιμένουνε λίγο ἴσαμε νὰ πάρουνε τὸ λείψανο στὸ κοιμητήρι.

Ὅλοι βρεθήκανε σύμφωνοι.

—Αὐτὸ μᾶς ἔλειπε! νὰ βγοῦμε τώρα γιὰ ν' ἀντικρύσουν τὰ παιδιά μας τὸ θάνατο! Σὰ νὰ μὴ φτάνει π' ἀκούνε τὰ λυπητερὰ καμπανίσματα.

—Κι' ἀκόμη, εἶπε ὁ παπᾶς, νὰ ξέρετε πῶς δὲν εἶνε σωστὸ νὰ χτυπήσ' ἢ καμπάνα...

Ἡ πεθερὰ καὶ μερικοὶ ἀπὸ τὸ συγγενολοῖ ἔμπηξαν τὶς φωνές! ὁ πατέρας ἐγούρλωσε τὰ μάτια.

—Τί; Νὰ παντρέψουμε τὰ παιδιά μας χωρὶς καμπάνες!; Καὶ τί μᾶς νοιάζει ἐμᾶς...καὶ τί μᾶς νοιάζει ἐμᾶς!;...Μυστήριο ἐκεῖ, μυστήριο κι' ἐδῶ...

Προστρέξανε οἱ ξένοι καὶ τὸν καθησυχάσανε.

—Κὺρ Παναγῇ!...κὺρ Παπαδόπουλε...δὲν εἶναι σωστό...δὲν εἶναι σωστό...

Ὁ παπᾶς ἀποτραβύχτη μουρμουρίζοντας:

—Γάμος καὶ ξόδι τὴν ἴδια μέρα, δὲ ξανασυνέβη στὸ χωριό...

—Σαματὶς θὰ πέθαινε ἡ Γιαννοῦλα σήμερα ἂν δὲν ἦταν γιὰ νὰ παντρευτεῖ ὁ Γιάννος; ἔκανε σιμά του ὁ Κεραμαρηνδίσας, μὰ ὁ παπᾶς δὲν ἔδωσε προσοχὴ κι' ἐμουρμουρίσει ἀκλονθόντας τὸ στοχασμό του:

—...Ὁ θάνατος δὲ περιμένει μὰ δὲ χαθήκανε κι' ἡ μέρες ἀφ' τῶν χρόνων τοὺς μῆνες γιὰ γάμο!

Ἡ γρηὰ ἦρθε στὶς αἰσθήσεις της τὴν ὥρα ποῦ σηκώνανε τὸ νεκρὸ στὸ ξυλοκρέββατο. Ἀκολούθησε ἀπὸ σιμά, μὲ τρέμουλα βήματα καὶ λυμένα τὰ γόνατα, καὶ σὰν ἔφτασαν στὴν ἐκκλησοῦλα, ἐδιπλώθη μέσα σ' ἓνα στασίδι.

Σ' ὅλο τὸ διάστημα ποῦ ψέλνονταν ἡ νεκρώσιμη ἀκολουθία, τὴ διαφέντευε ἡ ἴδια ἀνάγκη, καὶ ὅταν ὁ παπᾶς ἐκάλεσε γιὰ τὸν τελευταῖον ἀσπασμό, ἐχύμηξε πρῶτη καὶ σκύβοντας στὸ πεθαμένο στόμα προσπαθοῦσε νὰ ρουφίξει τὸ μυστικό του!

—Πές το Γιαννοῦλα, πές το...δὲ θὰ τὸ μάθει κανεὶς... Εἶνε κάτι τις μέσα μου π' ὀλημερίς πεισμανεύει μὲ τὰ συλλοϊκά μου, καὶ ποῦ δὲ μπορῶ νὰ τὰ κρίνω! Πές το Γιαννοῦλα, μὴ καὶ τρελλαθῶ καὶ πάρω τὶς στράτες καὶ τὰ βουνά. Πές το μου, τί ἂν τρελλαθῶ θὰ σ' ἔχω στὴν τρελλὴ ἔγνοια μου, καὶ θὰ μείνει τὸ νομά σου μιᾶς τρελλῆς καταλαλιά.

Τίποτα! Τίποτα!

—Θεοῦλη μου, θὰ τρελλαθῶ! θὰ πεταχτεῖ τὸ καύκαλο τῆς κεφαλῆς μου.

Τὴν τραβήξανε παράμερα. Ὅλοι τὴν θωρούσανε ἔντρομα.

—Κύριε λήησο! Τί ἔπαθε!..

—Γιὰ τὸ Χριστὸ πές τε το σεῖς! εἶτανε ἢ δὲν εἶτανε...

—!!....

—...Ἔτσι λένε...εἶπε μιὰ γυναῖκα.

Ἡ γρηὰ ἀναγάλιασε.

—Ἀ!...ἔτσι λένε...! ὁ Γιάννος καὶ ἡ Γιαννούλα εἶτανε κρυφαγαπημένοι...

—Καλέ, πάψετε...Χριστὸς καὶ Παναγία, εἶπε μιὰ ἄλλη, ποιοὶ τὸ λένε...;

—Ἀ!... ποιοὶ τὸ λένε;!...Πές το κυρά μου...νὰ σοῦ φιλήσω τὰ χέρια...Πές το, καὶ σκλάβα σου νὰ γίνω...παρακαλοῦσε ἡ γρηὰ!

—...!!

Σηκώσανε τὸ λείψανο καὶ τὸ βγάλανε στὸ νεκροταφεῖο. Ὅλοι τ' ἀκολούθησαν, κι' ἔμεινε μονάχη ἡ γρηὰ ποῦ χτυποῦσε τώρα μὲ μανία τὸν πετρόστυλλο λὲς κ' ἐπίστευε πῶς ἀνωθὲ του εἶτανε κρυμμένο τὸ μυστικό, κι' ἤθελε νὰ τὸν γκρεμίσει γιὰ νὰ τὸ ξεθάψει, ἀδιαφορόντας, πῶς θὰ σωριαζώτανε ἀπάνω της ἡ ἐκκλησιά!

Καὶ πάλε, βρέθηκε ἀπάνω ἀπὸ τὸ λείψανο, τὴ στιγμὴ ποῦ τὸ κατεβάζανε στὸ μνήμα.

—Γιαννούλα!;...Ἀχ!

Δὲν εἶχε τόρα ἄλλο τι νὰ κάνει, παρὰ σὰν τοὺς ἄλλους κι' αὐτὴ νὰ πᾶρει μιὰ χουφτιὰ χῶμα καὶ νὰ τὸ ρίξει ἀπάνω στὸ νεκρό.

Καὶ τοόντις, σὰν τοὺς ἄλλους καὶ αὐτὴ, πῆρε λίγο χῶμα, μά... ὅχι! τὴ ρίξε μακριὰ πίσω.

Ἀς τὴν ἔβλεπε στὸν ὕπνο της! ἄς τὴν ἔβλεπε, ἴσως καὶ τῆς ἔλεγε τὸ μυστικό!!

Ἐγείνανε τὰ στεφανώματα στὸν «Ἀη-Γιώργη» δίχως καμπανίσματα· μόνο ποῦ ρίζανε δυὸ-τρεῖς πιστολιὲς κάποιιοι φίλοι τοῦ Γιάννου.

—Καλορίζικα νᾶνε καὶ δὲ πειράζει...

Ἰσα μὲ νὰ γυρίσουν σπῖτι, ἔπερνε νὰ βασιλέψει ὁ ἥλιος. Ἀρχισε ἡ Χαρά, μὲ βιολιὰ καὶ μὲ λαοῦτα.

Σὲ κάθε τόπο, εἶναι πάντα κ' ἓνα κορόϊδο, ἓνας χωρατατζίης καθὼς τοὺς λένε, ποῦ καλεσμένος κι' ἀκάλεστος πάει ὅπου εἶναι γάμος.

Εἶναι ἡ ἀνάποδη ὄψη τῆς μοιρολογίστρας.

Ἐχει τούτος, τὴν ἐπιτειδιότη ν' ἀνοίγει τὶς καρδιὲς καὶ νὰ λύνει τὰ γέλοια.

Ἡ Μανιάτισσα εἶτανε στὸ χωριό, ἡ ξακουσμένη μοιρολογίστρα, καὶ ξακουσμένος χωρατατζίης. εἶταν ὁ Κοντὸς ποῦ ἐλάχενε καμιὰ φορὰ νὰ λείπει ἀπὸ κανένα γλέντι, ἔπρεπε νὰ βρεθεῖ κάποιος ποῦ νὰ προσπαθήσει νὰ τονὲ μιμηθεῖ ὅσο τοῦ βολοῦσε.

Ὁ Κοντὸς στὸ γάμο τοῦ Γιάννου δὲ καλέστηκε, (ὅπως δὲ καλέστηκε κι' ἡ Μανιάτισσα στὸ ξόδι τῆς Γιαννούλας) καὶ τὴ νύχτα

στο τραπέζι, πολὺ νωρὶς ἄρχισε ἡ ἀμιλισιὰ κι' ἡ νύστα, τόσο, πούκανε ἐντύπωση στὸν Κεραμαρηδίτσα, σὰ νὰ βάρενε ἐκεῖ μέσα μιὰ θλίψη,—μιὰ θλίψη σύμπυκνη ἀπὸ τὶς ἀναθυμιάσεις πούβγαι-
ναν ἀπὸ κάποια θλιβερὴν ἔγνοια, πρόχειρα κρυμμένη ἐκειδά.

—Ἄ! ἔχουνε ἔγνοια!...ἐσκέφθη, νᾶνε τάχα...;

Κι' ἀπὸ σκοποῦ ἔκανε στεναχτά.

—Θεὸς χωρέστηνε!

Ἕνα γέλοιο, ἐνὰ χάχανο ἀντίχισε στὴ σάλα! Οἱ νυσταγμένοι γλεντοκόποι ποῦ οἱ λογισμοὶ τοὺς δὲν εἶχανε καμιὰ σχέση μετὰ τῆς πεθαρμένης τὴν ἔγνοια, θαρρέψανε πῶς ὁ γέρος τῶπε σταῖστεϊα. Ἔτσι τάχα. «Λεῖψανο ἔχουμε ὁῶ, ἢ νύφη;»

—Γιὰ σου Κεραμαρηδίτσα! δίκιο ἔχεις!

—Δὲ τονὲ ξέραμε γιὰ χωρατατζῆ τὸν Κεραμαρηδίτσα...

Τοῦ κεράσανε ξέχειλο ποτήρι. Ἀρχισαν πάλι τὰ βιολιὰ καὶ ξανάναψε τὸ γλέντι. Μέθυσε ὁ γέρος καὶ πιστεύοντας τότε κι' ὁ ἴδιος πῶς εἶτανε χωρατατζῆς ἄρχισε νὰ κάνει τὸν παλιάτσο! Καὶ δόσπου! τὰ γέλια καὶ τὰ πειράγματα ἔπερναν κι' ἔδειναν.

Δὲ ξεχνοῦσε ὅμως στὴν ἀρχή, καὶ τὸ σκοπὸ του. Εὗρισκε τρόπο νὰ σκύβει σὲ μερικὰ αὐτιί, καὶ νὰ κάνει.

—...Τυχερὸ της εἶτανε τῆς Στανρούλας, τυχερὸ εἶτανε αὐτη-
νῆς...Κι' ὁ Γιάννος ὅμως, καλὸ παιδί! Ἄν καὶ λένε πῶς...μὰ ἄς εἶνε, μπορεῖ νᾶνε καὶ ψέμα...λένε, πῶς τὰ εἶχε μετὰ τὴ κόρη τοῦ Πόντικα. Μὲ τὴν κόρη τοῦ Πόντικα ποῦ πέθανε σήμερα...μὰ, δὲ βαριέσαι,...μπορεῖ νᾶνε καὶ ψέμα...Ἐπέθανε μάλιστα ἀπὸ τὸ κα-
ϋμὸ της...

Ὑστερα τονὲ παρέσυραν τὰ χάχανα καὶ δὲ φρόντιζε, παρὰ πῶς νὰ κάνει ἀστεῖα!

Ὅλοι τοὺς κάμνανε χάζι.

—Βρὲ τὸ γέρο! Δὲ τονὲ ξέραμε γιὰ τόσο χωρατατζῆ!

Τοῦ κερνούσανε ὀλοένα, ποῦ τὸ δεχότανε καθὼς δεχότανε καὶ τὶς σβερχιὲς ποῦ κάπου-κάπου τοῦρχονταν, ἔτσι, στὰ χωρατά!

Κι' ἔλεγε καὶ κάτι λόγια! Τρομάρα του! ποῦ ἔκανε τὶς γυ-
ναῖκες νὰ κρατάνε τὸ πλευρό τοὺς ἀφ' τὰ γέλια, καὶ τὶς τσοῦπρες νὰ ξεροκοκκινίζουν.

—Σώπα γέρο!...σώπα, τί ἂν σ' ἀκούσει ἡ γρηά σου θὰ σὲ δαίρει...

—Δὲ τὴνὲ φοβᾶμαι...δὲ τὴνὲ στιμιάζω, καί, θὰ τὴνὲ διώξω νὰ πάρω ἄλληνα γιατί...

—Ψέμματα λές!...ψέμματα, ἐσύσε ὁ ἀνήμερος. Ἡ Κεραμα-
ρηδίτσα στέκει καλύτερα ἀπὸ σένα...

Πειράχτη στὸ φιλότιμο ὁ γέρος κι' ἄρχισε νὰ ὑπερασπίζεται. Τὸν πεισμανεύανε καὶ κεῖνοι...δόσπου! ὅλα τὰ μυστικά, κι' ὅλες οἱ κρυφὲς ἀδυναμίες τῆς Κεραμαρηδίτσας βγήκανε στὴ φόρα!

—Χί! χί! χί! χί!

—Καλὲ θὰ μπορέσουμε νὰ βαστάξουμε τὰ γέλια σὰ θάντι-
κρίσουμε αὔριο τὴ Κεραμαρηδίτσα!

Ἐπιστρέφοντας ἀφ' τὸ νεκροταφεῖο, μπήκε κ' ἡ Κεραμαρηδίτσα μὲ τοὺς λιπημένους,— νὰ ρουφίξει κανένα φλιντζάνι ζουμί ἢ δόλια.

— Ἡ καϋμένη ἡ Κεραμαρηδίτσα!... δὲ τηνὲ ξέραμε γιὰ τόσο συμπονетикиά!!...

Τώρα εἴτανε κάπως ἡσυχότερη, μιά, πάντα φρόντιζε τὴν ἴδια ἔγνοια. Ἀρώτησε πιά παρὰστηκε τὴν ὥρα ποῦ ξεψυχοῦσε ἡ συχωρεμένη καὶ τὴν ἐξέτασε μὲ τρόπο.

— Παράπονο!;... Χριστὸς καὶ Παναγία μου... καὶ στὴν ἀρώστια της καὶ στὸ ξόδι της ὅλα τῆς ἔγιναν... καὶ μὲ τὸ παραπάνω...

Βοήκε τρόπο νὰ ρωτήσῃ κι' ἀπὸ τοὺς Ποντικαίους. Τῆς εἶπαν «ὄχι».

— Ὅχι!! πῶς θάταν δυνατό τέτοιο πρᾶμα!! Ἐμᾶς κ' ἡ σκύλλα μας ἄμ' ἀνταμώσει τὸ σκυλλί της τοῦ κάνει ἄρ, ἄρ!

Ἐφυγε ἄργά, μεσάνυχτα, τὴν ἴδια ὥρα ποῦ ἔφευγε κι' ὁ γέρος ἀπὸ τὸ γάμο.

Λυγισμένη, τσακισμένη ἡ γρηὰ ἀπὸ τὸν ἀγῶνα καὶ τὸ θρῆνος. Μεθυσμένος, ξεθεομένος ὁ γέρος ἀφ' τὸ γλέντι.

— Τίποτα! σκεφτότανε ἡ γρηὰ. Ἄρα γες, νὰ κατάλαβε τίποτε ὁ γέρος;

— Τίποτα! σκεφτότανε ὁ γέρος, μὰ ἡ γρηὰ ποῦ εἶναι μὰνα στὰ τέτοια, θὰ τὸ ξεκαθαρίσει.

Τρίζανε τὰ κλειδιά στὶς κλειδαριές. Οἱ πόρτες ἀνοίξανε.

— Ἐσύ σαι γέρο;

— Ἐσύ σαι γρηὰ;

— Ἐ;!;

— Ἐ;!;

— Τίποτα!

— Τίποτα!!

Καί, τσιμουδιά.

Γιὰ πολλὴν ὥρα ὁ γέρος ἀκουμπισμένος στὸ παραθύρι, θωροῦσε τὸ φωτισμένο παράθυρο τῆς νυφιάτικης κάμαρας τοῦ Γιάννου.

Τί μπορούσε νὰ καταλάβῃ ἓνας Κεραμαρηδίτσας ἀπὸ ἓνα φωτισμένο παράθυρο;

Κι' ἡ γρηὰ... ἀφ' τᾶλλο παραθύρι, θωροῦσε ἄντικρυ ἀφ' τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο τῆς κάμαρας ποῦ ξεψύχισε ἡ Γιαννούλα, τὸ στρώμα τυλιγμένο, κι' ἀπάνω στὸ κρεββάτι νὰ καίει ἓνα καντύλι.

Τί μπορούσε νὰ πεῖ σὲ μιὰ Κεραμαρηδίτσα τὸ φῶς τοῦ καντυλιοῦ;